

Mål T-322/01

Roquette Frères SA mot Europeiska gemenskapernas kommission

”Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Natriumglukonat — Artikel 81 EG — Böter — Artikel 15.2 i förordning nr 17 — Riktlinjer för beräkning av böter — Meddelande om samarbete — Proportionalitetsprincipen — Likabehandling — Principen ne bis in idem ”

Förstainstansrättens dom (tredje avdelningen) av den 27 september 2006 . . II - 3145

Sammanfattning av domen

1. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Konkret påverkan på marknaden*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2; kommissionens meddelande 98/C 9/03, punkt 1 A, första stycket)

2. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsens allvar (Rådets förordning nr 17, artikel 15)*

3. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsens allvar (Rådets förordning nr 17, artikel 15.2; kommissionens meddelande 98/C 9/03)*

4. *Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Skadlig inverkan på konkurrensen — Bedömningskriterier (Artikel 81.1 EG)*

5. *Förfarande — Ansökan — Formkrav (Förstainstansrättens rättegångsregler, artikel 44.1 c)*

6. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande (Rådets förordning nr 17, artikel 15.2; kommissionens meddelande 96/C 207/04)*

7. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Befrielse från eller nedsättning av böter i utbyte mot att företaget samarbetar (Rådets förordning nr 17, artikel 15.2; kommissionens meddelande 96/C 207/04, avdelningarna B b och C)*

8. *Konkurrens — Böter — Gemenskapspåföljder och påföljder som ålagts i en medlemsstat eller i tredje land för brott mot nationella konkurrensregler (Rådets förordning nr 17, artikel 15)*

9. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Det överträdande företags totala omsättning (Rådets förordning nr 17)*

10. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande (Artikel 81.1 EG; rådets förordning nr 17, artikel 15.2; kommissionens meddelande 98/C 9/03, punkt 1 A)*

11. *Förfarande — Begäran om att det muntliga förfarandet skall återupptas (Förstainstansrättens rättegångsregler, artikel 62)*

12. *Konkurrens — Böter — Belopp — Kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning — Förstainstansrättens fulla prövningsrätt (Artikel 229 EG; rådets förordning nr 17, artikel 17)*

1. Enligt lydelsen i punkt 1 A första stycket i riktlinjerna för beräkning av böter som åläggs enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget, skall kommissionen vid beräkningen av bötesbeloppet på grundval av överträdelsens allvar bland annat beakta överträdelsens konkreta påverkan på marknaden, om den är mätbar. En kartells konkreta och mätbara påverkan på den relevanta marknaden skall därför anses styrkt om kommissionen kan ange konkreta och trovärdiga uppgifter till stöd för att kartellen sannolikt har påverkat marknaden.

En undersökning av en kartells påverkan på den relevanta marknaden innebär nämligen med nödvändighet ett hypotetiskt resonemang. Kommissionen skall bland annat undersöka hur högt priset för den ifrågavarande produkten hade varit om någon samverkan inte hade förelegat. Vid en undersökning av orsakerna till en verklig prisutveckling är det emellertid vanskligt att spekulera i vilken roll varje orsak spelat. Den objektiva

omständigheten att parterna genom en priskartell har avstått från friheten att priskonkurrera skall beaktas. Bedömningen av vilken inverkan andra faktorer än att parterna frivilligt avstått från priskonkurrens har haft måste därför med nödvändighet grundas på sannolikheter som inte kan mätas exakt.

Kommissionen kan därför inte, med mindre än att kriteriet i punkt 1 A första stycket skall frånkännas all ändamålsenlig verkan, klandras för att den grundat sig på en kartells konkreta påverkan på den relevanta marknaden, när den haft ett konkurrensbegränsande syfte i form av en samverkan med avseende på priser eller kvoter, utan att kunna mäta denna påverkan eller redovisa sifferuppgifter i samband med den.

(se punkterna 71–75)

2. Med avseende på bekämpningen av förbjudna karteller saknar det faktiska beteende som ett företag påstår sig ha iakttagit relevans vid bedömningen av samverkans verkningar på marknaden, eftersom det är de verkningar som följde av hela den överträdelse som företaget deltog i som skall beaktas.

En kartells påverkan står inte heller med nödvändighet i proportion till dess varaktighet. Det kan således inte utslutas att när en kartell under en lång period inte har några verkningar, men under en kort period förödande sådana, är verkningarna av denna kartell lika betydande som verkningarna av en kartell som har vissa verkningar under hela den tid som överträdelsen pågår. Det faktum att det saknades verkningar eller att dessa var begränsade under vissa perioder, om detta skulle bevisas, innebär således inte med nödvändighet att verkningarna var mindre omfattande än en kartells verkningar under en hel överträdelseperiod.

(se punkterna 89–90, 121, 128, 141 och 179)

3. Enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 skall bötesbeloppet fastställas så att hänsyn tas till både hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Kommissionen skall vidare enligt riktlinjerna för beräkning av böter som åläggs enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget

fastställa utgångsbeloppet för böterna på grundval av överträdelsens allvar med beaktande av dess art, konkreta påverkan på marknaden och omfattningen av den relevanta geografiska marknaden.

Genom denna rättsliga ram åläggs kommissionen således inte uttryckligen att ta hänsyn till produktmarknadens begränsade betydelse.

Vid bedömningen av hur allvarlig en överträdelse är ankommer det emellertid på kommissionen att ta hänsyn till en rad faktorer, vars slag och betydelse varierar alltefter överträdelsen i fråga och de särskilda omständigheterna i fallet. Bland dessa faktorer som vittnar om att en överträdelse är allvarlig kan det inte utslutas att sådana faktorer som, beroende på det enskilda fallet, värdet på den produkt som är föremål för överträdelsen, ifrågavarande produktmarknads storlek och köparnas styrka kan ingå.

Om marknads storlek kan utgöra en faktor som skall beaktas vid bedöm-

ningen av hur allvarlig överträdelsen är; varierar följaktligen dess betydelse beroende på de särskilda omständigheterna kring den aktuella överträdelsen.

rättssäkerheten och en god rättskipning krävs, för att en talan skall kunna tas upp till sakprövning, att de väsentligaste faktiska och rättsliga omständigheter som talan grundar sig på åtminstone kortfattat men på ett konsekvent och begripligt sätt framgår av innehållet i själva ansökan.

(se punkterna 147–150)

4. De faktiska verkningarna av ett avtal eller ett samordnat förfarande behöver inte beaktas vid bedömningen av om artikel 81.1 EG är tillämplig, om syftet är att begränsa, hindra eller snedvrída konkurrensen på den gemensamma marknaden.

Det ankommer inte på förstainstansrätten att bland alla de omständigheter som har åberopats till stöd för en första grund ta reda på om vissa uppgifter även skulle kunna användas till stöd för en andra grund. Det faktum att kommissionen särskilt har ansträngt sig, trots den uppenbara bristen på precision i denna grund, att försöka identifiera eventuella argument som sökanden har åberopat inom ramen för sin argumentering i samband med den första grunden och vilka, i förekommande fall, kan användas till stöd för den andra grunden och att den har gjort sig besvär att besvara dem i detta sammanhang, påverkar inte denna slutsats. Kommissionens ståndpunkt utgör nämligen endast en hypotes vad gäller den exakta innebörden av sökandens grund. En sådan hypotes är inte ägnad att med säkerhet avgöra den exakta innebörden av den andra grunden.

(se punkt 201)

5. Enligt artikel 44.1 c och 44.1 d i förstainstansrättens rättegångsregler skall ansökan bland annat innehålla en kortfattad framställning av de grunder som åberopats. Vidare skall oberoende av alla terminologiska frågor denna framställning vara tillräckligt klar och precis för att svaranden skall kunna förbereda sitt försvar och förstainstansrätten skall kunna pröva talan, i förekommande fall utan att behöva begära andra upplysningar. För att garantera

(se punkterna 208–209)

6. Kommissionens meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i

kartellärenden har sitt ursprung i kommissionens befogenhet att göra en skönsmässig bedömning och det innebär endast att kommissionen begränsar sitt eget utrymme för skönsmässig bedömning under iakttagande av principen om likabehandling. Meddelandet ger upphov till berättigade förväntningar hos de företag som vill underrätta kommissionen om att det föreligger en samverkan. Med avseende på den respekt för principerna om likabehandling och skydd för berättigade förväntningar som de företag som önskar samarbeta med kommissionen kan utläsa ur meddelandet om samarbete, är kommissionen skyldig att följa detta vid bedömningen av ett företags samarbete inom ramen för fastställandet av det bötesbelopp som skulle åläggas företaget.

böterna med tillämpning av avdelning C i meddelandet om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden, krävs enligt meddelandets avdelning B b, till vilken det hänvisas i avdelning C, att det företag som avslöjar den hemliga samverkan är först med att tillföra bevismaterial som är avgörande för att bevisa att kartellen finns. Det föreskrivs inte i meddelandet att det företag som avslöjar den hemliga samverkan för kommissionen, för att uppfylla detta villkor, måste ge kommissionen samtliga uppgifter som är avgörande för utarbetande av ett meddelande om invändningar eller, ännu mindre, för antagandet av ett beslut vari fördragsbrott konstateras.

(se punkterna 237–239)

Varken ett förslag till nytt meddelande, även om det har offentliggjorts före ett beslut om att ålägga böter för brott mot konkurrensreglerna, eller ett nytt meddelande som offentliggjorts före ett sådant beslut medför en begränsning av kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning i förevarande mål.

(se punkterna 223–224)

7. För att ett företag skall kunna komma i åtnjutande av en större nedsättning av

8. Principen *ne bis in idem* innebär ett förbud mot att vidta sanktionsåtgärder mot samma person mer än en gång för samma rättsstridiga beteende i syfte att skydda samma rättsliga intresse. Tillämpningen av denna princip underkastar tre kumulativa krav, nämligen att det rör sig om samma faktiska omständigheter, att det är fråga om en och samma regelöverträdare och att det är ett och samma rättsliga intresse som skyddas.

Ett företag får vara föremål för två parallella förfaranden för samma rättsstridiga beteende och således för två olika sanktionsåtgärder, den ena av

behörig myndighet i medlemsstaten, den andra av behörig gemenskapsinstitution i den mån förfarandena har olika syften och inte rör åsidosättanden av samma rättsregler.

regler har begåtts ett misstag med avseende på den omsättning som skall beaktas, skall det faktum att misstaget uppdagas leda till att bötesbeloppet korrigeras, även om misstaget beror på företaget.

Härav följer att principen *ne bis in idem* än mindre äger tillämplighet i ett fall som det förevarande i vilket förfarandena och de påföljder som har ålagts dels av kommissionen, dels av myndigheter i tredje land uppenbarligen inte har haft samma syfte. I det första fallet är ändamålet att säkerställa att konkurrensen inte snedvrids inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, medan ändamålet i det andra fallet är att säkerställa att konkurrensen inte snedvrids på marknaden i tredje land. Det för tillämpningen av principen *ne bis in idem* nödvändiga kravet på att det skall vara samma rättsliga intresse som skyddas är således inte uppfyllt i förevarande fall.

(se punkt 293)

10. När kommissionen delar upp de företag som har åsidosatt artikel 81.1 EG i grupper för att fastställa bötesbeloppen skall fastställandet av gränsvärden för var och en av de således identifierade grupperna vara konsekvent och sakligt motiverat.

(se punkt 295)

(se punkterna 277–281)

9. Om det vid beräkningen av det bötesbelopp som skall åläggas ett företag för brott mot gemenskapens konkurrens-

11. Förstainstansrätten är endast skyldig att bifalla en begäran om återupptagande av det muntliga förfarandet för att beakta påstådda nya omständigheter om den berörda parten stöder sig på omständigheter som kan ha en avgörande inverkan på tvistens utgång och denna inte har kunnat göra dem gällande innan det muntliga förfarandet avslutades.

Ett beslut, som antas efter det att ett beslut om att ålägga ett företag böter för brott mot konkurrensreglerna fattats, och som rör andra företag som deltagit i överträdelsen, innebär inte en sådan ny omständighet som påverkar giltigheten av det första beslutet och utgör inte skäl för att återuppta det muntliga förfarandet.

En gemenskapsrättsakts lagenlighet måste nämligen bedömas i förhållande till de faktiska och rättsliga omständigheter som rådde den dag då rättsakten antogs. Det är följaktligen uteslutet att vid bedömningen av gemenskapsrättsaktens lagenlighet beakta omständigheter som ligger senare i tiden än antagandet av denna rättsakt. För övrigt måste prövningen av ett besluts lagenlighet i princip ske på grundval av faktiska och rättsliga omständigheter som tas upp av parterna under det administrativa förfarandet och undersökningsförfarandet och/eller återges i beslutet. I det motsatta fallet skulle det inte föreligga någon överensstämmelse mellan det inledande administrativa förfarandet och det åtföljande rättsliga undersökningsförfarandet som baseras på att de faktiska och rättsliga omständigheterna är desamma.

12. Vid fastställandet av de bötesbelopp som skall åläggas för brott mot konkurrensreglerna är förstainstansrätten behörig att inom ramen för sin fulla prövningssrätt inhämta och beakta ytterligare upplysningar som inte fanns omnämnda i det angripna beslutet. Med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen måste emellertid denna möjlighet i princip begränsas till ett beaktande av upplysningar som hänför sig till tiden före antagandet av det angripna beslutet och som kommissionen hade kunnat få kännedom om innan beslutet antogs. Ett annat synsätt skulle leda till att förstainstansrätten satte sig i sin förvaltnings ställe för att bedöma en fråga som den ännu inte har blivit ombedd att pröva, vilket skulle innebära ett överskridande av dess behörighet och mer allmänt till ett åsidosättande av uppdelningen mellan olika funktioner och den institutionella jämvikten mellan den dömande och den administrativa makten.

(se punkterna 323–326)

(se punkt 327)